

KARAÖZÜ ALEVİ TÜRKMENLERİNDE GEÇİŞ RİTÜELLERİ: EVLENME VE GÜREŞ*

 Kader TÜRKAN^a

 Nabi AZEROĞLU^b

Öz

Geçiş dönemleri, milletin kültürünü anlayabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Geçiş döneminin önemli aşamalarından biri de evlenmedir. Evlenme, bazı ritüeller ve kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Toplumların kültürlerinin tanıtılmasında, örf, adet, gelenek ve göreneklerin en çok uygulanmaya imkân bulduğu yer evlenme kurumudur. Kayseri ili Sarıoğlan ilçesine bağlı olan Karaözü Mahallesi, aynı zamanda Anadolu Aleviliğinin önemli bir kesimini oluşturmaktadır. Alevi Türkmen kimliği bulunan Karaözü'nün tarihi ve sosyal yapısı, geçiş dönemleri (doğum, evlenme, ölüm) arasından evlenme ve yörede düzenlenen güreş gelenekleri araştırılmaya değer bulunmuştur. Karaözü'nde, 1930'lu yıllara kadar yapılmış düğünlerde gelin indirme sonrası güreş müsabakasının varlığı, kaynak kişilerden ve kısıtlı olarak bulunan yazılı kaynaklardan tespit edilmiştir. Çalışmada, Karaözü Mahallesi'nin kültürel yapısı incelenerek, bölgenin evlenme törenlerinde yapılan uygulamaların Alevi kültürü çerçevesinde ortaya konulması amaçlanmıştır. Alevi kültürü çerçevesinde farklılıkların olmasıyla birlikte Türk gelenek ve görenekleriyle millet olarak ortak bağlılıklarımızı göstermek amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bölgedeki Alevilik çalışmalarına kaynaklık etmesi bakımından önem arz etmektedir. Nitel araştırma teknikleri yanı sıra katılımcı gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme/mülakat teknikleri kullanılarak doğru verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda hedeflenen verileri elde etmek için görüşme türlerinin birçoğuna başvurulmuş ve etik kurallar çerçevesinde veriler yazıya aktarılmıştır. Yörede düğün sırasında güreş yarışmasının günümüzde uygulanmadığı, yörenin unutulmuş adetleri arasında girdiği ve hâlihazırda yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geçiş dönemleri, Karaözü, Evlenme, Güreş.

RITUALS OF TRANSITION IN KARAÖZÜ ALEVİ TURKMEN: MARRIAGE AND WRESTLING

Abstract

Transition periods are important for understanding the culture of a nation. One of the transition periods is marriage. Marriage takes place within rituals and rules. In the cultures of societies, marriage is the place where customs, traditions and traditions are most experienced. An important part of Anatolian Alevism is Karaözü, Sarıoğlan district of Kayseri. The history and social structure, transition periods (birth, marriage, death),

* Bu makale, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü "Alevilikte Geçiş Ritüelleri: Karaözü Mahallesi Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kültürel Çalışmalar Ana Bilim Dalı, kaderdalkilicturkan@gmail.com

^b Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Halk Bilimi Bölümü, nabiazeroğlu@erciyes.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 22.07.2024, Makale Kabul Tarihi: 21.11.2024

marriage and wrestling of Karaözü, who has an Alevi Turkmen identity, were examined. The wrestling that was performed after the bride was brought down in weddings in Karaözü until the 1930s was determined from source persons and limited written sources. In the study, the cultural structure of the Karaözü region was examined and the practices in the marriage ceremonies of the region were presented within the framework of Alevi culture. This study was conducted to show our common devotion to Turkish traditions and customs as a nation, although there are differences within the framework of Alevi culture. It is important in terms of providing resources for Alevism studies in the region. In addition to qualitative research techniques, participant observation and semi-structured interview techniques were used to reach accurate data. In line with the purpose of the research, many types of interviews were used to obtain the targeted data and the data were transcribed in accordance with ethical rules. It was concluded that wrestling is not performed at weddings in the region today and that it is one of the forgotten traditions of the region.

Keywords: Transitional periods, Karaozu, Marriage, Wrestling.

Giriş

1953 yılına kadar Sivas'ın Şarkışla ilçesine bağlı olan Karaözü, bu tarihten sonra Sivas'ın Gemerek ilçesine bağlanmış olup, 1978 yılında yapılan halk oylaması ile Kayseri'nin Sarioğlan ilçesine bağlanmıştır. Karaözü, 2012 yılında 6360 sayılı kanunun çıkmasıyla 2014 yerel seçimlerinden sonra mahalle statüsü olarak Sarioğlan ilçesine bağlanmıştır. Karaözü mahallesi, Kızılırmak Vadisi'nin doğuya bakan yamacında yer almaktadır. Mahallenin hemen girişinde, 1538 tarihinde onarıma ilişkin kitabesi bulunan tarihî Şahruh Köprüsü bulunmaktadır. Osmanlı Devleti'nden kalan en önemli tarihi yapılardan biri olarak bilinen köprü, günümüzde turizme kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çalışmada, Alevi Türkmen kültürünün merkezlerinden biri olarak görülen Karaözü mahallesinin, geçiş dönemlerinden evlenme törenleri ve belirli bir döneme kadar hemen hemen her düğünde düzenlenen güreş müsabakaları içerisinde uygulanan ritüel ve inanışlar, halk bilimi alan araştırması yöntemleri kullanılarak tespit edilmiştir. Alandan tespit edilen veriler ile yöreye ilişkin yazılı kaynaklardan elde edilen bulguların incelenmesi, araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Çalışma, Karaözü mahallesinin kültürel yapısını incelemek, mahallenin evlenme törenlerinde yapılan uygulamaların Türk kültüründe Alevi kimliği ile bilinen diğer toplumlar arasındaki farklılık ve benzerliklerini ortaya çıkararak, etnik ve mezhepsel farklılık olsa bile gelenek ve göreneklerimizde millet olarak ortak bağlılıklarımızı göstermek amacıyla yapılmıştır. Elde edilen bulguların günümüze kadar varlığını sürdüren ve günümüzde değişime uğramış yönlerini belirlemek yine araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma, Türk folklor literatürüne ve bilime bir katkı sağlaması ve konuyla ilgili yapılacak çalışmalara kaynak teşkil etmesi bakımından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma nitel bir araştırma olup saha çalışmasına çıkmadan önce Karaözü Mahallesi'nin geçiş dönemlerine ve güreş müsabakalarına ait literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra nitel araştırma teknikleri olan katılımcı gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme/mülakat teknikleri kullanılarak doğru

verilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda hedeflenen verileri elde etmek için görüşme türlerinin birçoğuna başvurulmuş, etik kurallar çerçevesinde veriler yazıya aktarılmıştır.

Nitel araştırmalar, “verilerin toplanması ve analizinde rakamlar yerine daha çok sözcüklere ve ifadelere odaklanan bir araştırma yöntemidir” (Bryman, 2012, s. 380). “Sosyal hayatın akışı içindeki olgulara odaklanan ve bu olguları herhangi bir dönüşüme uğratmadan inceleme çabası içinde olan nitel araştırma, modern sosyal yaşamın çok yönlü ve karmaşık doğasını belirlemek için kullanılan çok çeşitli bakış açılarını içerir” (Baltacı, 2019, s. 367).

A. KARAÖZÜ TARİHİ ve SOSYAL YAPISI

İç Anadolu bölgesinde bulunan Karaözü Mahallesi, çok eskilere dayanan tarihi ve doğal güzellikleri ile önemli kırsal mahalleler arasındadır. Karaözü'nün tarihi ile ilgili yaptığımız araştırmalar sonucunda kısıtlı yazılı kaynaklara ulaşılabilmektedir.

1978 yılında halk oylaması ile Kayseri'nin Sarioğlan ilçesine bağlanan Karaözü, 2012 yılında 6360 sayılı kanunun çıkmasıyla 2014 yerel seçimlerinden sonra mahalle statüsü olarak Sarioğlan ilçesine bağlanmıştır (Karaözü, 2015).

Karaözü Mahallesi'nin yanından bir çay akmaktadır. Çayın aktığı bu vadiye “Dere” denir. Daha çok “Aşağı Dere” olarak adlandırılır. Bir de “Yukarı Dere” vardır. Ancak Yukarı Dere, Karaözü'nde bulunan değirmenlerin su kanalı olup, doğal bir dere değildir; insan emeğiyle oluşturulmuştur. Aşağı Dere'nin hemen hemen bütün suyu oraya alınmıştır. Karaözü'nde bu kanalın suyuyla dönen üç adet faal değirmen vardır. Bunlar “Yukarı Değirmen”, “Orta Değirmen” ve “Aşağı Değirmen” olarak adlandırılmaktadır (Özerdem, 1994, s. 29-38).

Karaözü'nün tarihte birçok kültürü misafir etmiş olması ve birçok kültürden izleri barındırmasından bahsedilmektedir. Roma ve Bizans dönemlerinden (M.Ö. 2300-2000) olduğu düşünülen bronz kaplar, erzak küpleri ve heykelcikler bulunmuştur (Özerdem, 2012, s. 4). Karaözü'nde Ermenilerin yaşadığına dair söylentiler de vardır. Yörede bulunan değirmenler, tarım araçları, kilise ve mezarlık kalıntıları ile şarapçılığa ilişkin bulgular bu söylentileri güçlendirmektedir (Aydoğan, 2015, s. 14). Karaözü'nde bulunan “Kaletepe” diye adlandırılan yerde, üzerinde höyük olan dağın iç kısımlarında Mermer Saray bulunduğu ve Hitit döneminin ön karakolu olduğu iddialar arasındadır (Tatar, 2019, s. 146).

Karaözü'nün tarihî miraslarından olan bir başka yapı ise Kızılırmak Şahruh Köprüsü yanında bulunan zaviyedir. Bozok Valisi Şahruh Bey tarafından yapıldığı söylenen zaviyenin günümüzde izlerine rastlanmamıştır (Özerdem, 1994, s. 39).

Karaözü halkının, zamanında Malatya'nın Hekimhan ilçesine bağlı Ardahan (Beykent) köyü kökenli oymaklar ile Güvenç köyü kökenli oymaklar ve Basak köyü kökenli oymakların Karaözü'ne yerleşik hayata geçmesi neticesinde oluştuğu belirtilmektedir (K.K. 1). Bu kaynak kişilerin bazıları, Basak Hacım Sultan Ocağı'na mensup olduğunu belirtmişlerdir (K.K.1). Anadolu Aleviliğinin sosyal yapılanması, bütünüyle ocaklara bağlı bir özelliğe sahiptir. Dede ailelerini oluşturan ocaklar, Anadolu Alevi kültür ve geleneğinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte, geleneksel anlamda Alevi

topluluklarının sosyal ve kültürel ilişkilerini de şekillendirmektedir (Yıldız, 2012, s. 63). Daha sonraki muhtelif zamanlarda Artvin, Çorum, Erzurum, Kayseri, Kahramanmaraş, Malatya, Sivas, Tokat ve Yozgat vilayetlerinin köylerinden göçler almıştır (Özerdem, 1994, s. 43-69).

Karaözü'nde ilkokul, ortaokul ve lise bulunmasından dolayı eğitim için belirli süreliğine yörede bulunan, daha sonra oradan ayrılan kesimin de bulunduğu ifade edilmiştir (K.K. 13). Karaözü çevresinde, Yedi Bucak Avşarları olarak bilinen 5 Alevi köyü bulunmaktadır. Bu komşu köylere ulaşım Karaözü mahallesinden sağlanmaktadır. Ayrıca bu Alevi köyleri ile hısımlık ve akrabalık ilişkilerinin kurulduğu belirtilmiştir.

B. KARAÖZÜ MAHALLESİ GEÇİŞ RİTÜELİ; EVLENME

Ailenin temelini teşkil eden evlilik, bütün ilâhî dinlerde kadın ve erkeğin kendilerine özgü bir mahremiyet ve paylaşım alanı oluşturmalarına ve insan soyunun devamına katkı sağlamalarına imkân veren yegâne meşru ilişki olarak kabul edilmiştir (Atar, 2007, s. 112-117).

Evlenme, doğumdan sonra insanın ikinci geçiş dönemidir. Evlenme, içerisinde yine kültür, gelenek, görenek ve birçok ritüelin uygulandığı, her toplumu ilgilendiren önemli bir süreçtir. Toplamların kültürlerinin tanıtılmasında, örf, adet, gelenek ve göreneklerin en çok uygulanmaya imkân bulduğu yer evlenme kurumudur.

Aile temelini oluşmasında ilk adım olarak görülen evlenme, Anadolu'da "ocak kurma, ocak tüttürme, ev bark sahibi olma" isimleri ile adlandırılmaktadır (Güzel, 2021, s. 424). Karaözü'nde evlilik kurumu, son derece önemli ve kutsal bir müessese olarak görülmektedir. Tek eşliliğin kabul gördüğü, ataerkil bir yapının hâkim olduğu ve geniş aile tiplerinin yaygın olarak görüldüğü durumlar saha araştırmalarıyla tespit edilmiştir. Alevi-Bektaşî inancına sahip toplumlarda iç evlilik (aynı mezhepten kişilerin evliliği) yaygındır. Karaözü'nde eski zamanlarda Alevi-Sünnî evliliklerine karşı çıkıldığı durumların çok olduğu ve bu yüzden sorun yaşayan ailelerin bulunduğu ifade edilmiştir (K.K. 8). Yörede günümüzde bu durumun artık esneklik gösterdiği ifade edilmektedir (K.K. 8, 14). 1990 yıllarından önceki dönemlerde daha çok erkek çocukların baba evine gelin getirerek evlilik yaptığı belirtilmiştir. Ancak daha sonraki yıllarda ise maddi imkânlar dâhilinde çoğu ailenin evlenen çocuklarına ayrı ev açtığı gözlemlenmiştir. Karaözü'nde evlilik geleneği yorucu çabalar, büyük harcamalar ve sıkı imece anlayışı içinde yapılır. Dargınlar barıştırılır, saflar sıklaştırılır, ilişkiler canlı ve sıcak tutulurdu (Özerdem, 1994, s. 81).

1. Düğün

Kaynak kişiler Karaözü'nde düğünlerin geçmiş tarihlerde geleneklere tam uyularak yapıldığını, günümüzde ise düğünlerin bazı farklılıklar gösterdiğini ifade etmektedirler. Karaözü mahallesinde zaman zaman şartlar gereği düğünlerde uygulanan örf, adet, gelenek ve göreneklerde azalma olduğu belirtilmiştir. Kaynak kişiler, geleneklerin uygulanmasında azalmanın sebeplerini zamanı kısıtlı olan aileler, farklı çevrelerden gelen gençlerin (gelin-damat) birlikte olması ve ekonomik yetersizliklere bağlamaktadırlar. Günümüzde yöredeki düğünlerde eskiye duyulan özlem ve nostalji yaşamak isteyen

ailelerin, gençlerin (gelin-damat) sayısının artmasıyla geleneklerin devam ettirilmeye çalışıldığı dile getirilmiştir (K.K. 3, 8).

1.1. Bayrak Kaldırma

Düğün töreni bayrak kaldırma geleneği ile başlamaktadır. Her renkten flamaların bulunduğu, renkli tüylerin ve kumaşların olduğu bir demet oluşturulup, Türk bayrağı takılı olan bayrak direğinin etrafına bağlanır. Bayrak direğine daha sonra cerek adı verilen uzun tahta ilave edilerek direk uzatılır. Bayrak başlığına ise büyük bir elma takılır. Elma tarihten günümüze masalarda ve geleneklerde önemli bir rol oynamaktadır. Elmanın Türk mitolojisinde kutsal sayıldığı ve birçok anlam taşıdığını Ölmez (2012), şöyle aktarmaktadır: “Elma ölümsüzlük, erkek çocuk, murat, soyun devamlılığı, güzellik, bekâret, verimlilik, ebedilik, gençlik, kuvvet, sağlık, sevgi, yaşam, bağlılık, barış, iyi niyet ve hatta inancı sembolize etmektedir” (Ölmez, 2012, s. 77). Düğün törenlerinde elmanın yer alması Türk dünyasının birçok yerinde görülmektedir.

Yörede bekâr erkekler direk üzerinde bulunan elmayı nişan alıp düşürmeye çalışırlar. Elmayı düşürenin yakın zamanda evleneceğine inanılır. Yakın tarihte bayrak direğine flamalar yerine havlular bağlanmaktadır. Elma saplama geleneği de unutulmaya yüz tutmuştur. Elma saplama geleneğinin uygulandığı dönemde erkek evinin önünde çukur kazılıp, urgan ve sicimlerle (kalın ip) hazırlanan bayrak yukarı doğru kaldırılmaya başlanır. Böylece bayrak kaldırma merasimi tamamlanmış olurdu (Özdemir, 1994, s. 93). Erkek evinde bayrak kaldırma töreninden sonra, davul - zurna eşliğinde halk oyunları oynanmaya başlanırdı. Bayrak kaldırma töreni, ilk günün ikinci saatleri civarında yapılırdı. Akşama doğru ise kalabalık arttıkça eğlence başlar, gecenin ilerleyen saatlerine kadar devam ederdi (K.K. 12).

Yozgat ve köylerinde düğünden önceki gün yeni kurulacak ocağın bolluk ve bereket getirmesi için komşulara katmer dağıtılır (Güzel, 2021, s. 441). Anadolu'nun her bölgesinde yapılan nişan, düğün gibi törenlerde yemek ikramı yaygın olarak görülmektedir.

Karaözü mahallesinde bayrak kalktığı gün erkek evinde yemekler pişirilmeye başlanır. Yemekler bahçede büyük kazanlarla pişirilir akşam düğün yemeği olarak erkek evinde misafirlere ikram edilir. Kazanların kapağı ilk açıldığında yemek pişirene bahşiş verilir ve nişan töreninde olduğu gibi yemekten bir sini hazırlanıp, yufka ekmekle kapatılıp kız evine gönderilir. Kız evinde ise kız tarafı yakınları toplanır, kendi yemeklerini pişirip misafirlerine ikram ederler ve misafirlerin gelmesini beklerler. Erkek evinde yemekler yendikten sonra düğün kâhyası ve bayraktar önderliğinde davul zurna eşliğinde kız evine doğru yola konulur (K.K. 1).

Bölge düğünlerinde kadınlar ve erkekler birlikte hareket eder, oyunlar birlikte oynanır. Yine katılımcıların ifadelerine istinaden eski zamanlarda yapılan düğünlerde bayrak kaldırma gününün ertesinde “Yarma Döğme” adını verdikleri geleneği uygulamak üzere kız evine giderler. Taş dibek içerisinde yarma, davul zurna eşliğinde coşkulu bir şekilde seymenler ve çavuş uşaklarıyla beraber dövülmektedir. Daha sonra kepeği alınan yarmalar dibekten dökülüp hazır hale getirilir. Bölgede bu merasimin unutulduğu, yarmanın artık hazır olarak temin edildiği ifade edilmektedir (K.K. 6, 8, 14). Bayrak kaldırma günü, kız evine doğru yaya olarak, davul zurna eşliğinde hareket edilir. Törelere iyi

bilen yaşça büyük erkek, salavat getirerek yola konulur. Bu şiirler karşılıklı okunarak bir atışma şeklinde sürmektedir. Kız evi bayraktarı ile erkek evi bayraktarları arasında bu atışmalar düğünün en zevki kısımları olarak değerlendirilir (K.K. 1).

Erkek evi bayraktarı bayraktarlık görevini üstlendiğinde bütün kıtaları ezberlemek ve doğru cevaplamak zorundadır. Aksi takdirde bayraktar büyük ceza alır ve köyde itibarı zedelenir. Erkek evinden gelen kişiler doğru cevaplar vererek bayrağı kız evi bayraktarına teslim eder. Böylelikle kapılar açılır. Kapıların açılmasıyla davul zurna çalmaya başlar, tüm misafirlerin katılımıyla halk oyunları oynanır (K.K. 1, 14). Şimdi daha eskiler bilir bu adetleri o yüzden adet yerini bulsun diye az kıtalar söylenir. İş hemen tatlıya bağlanır (K.K. 8). Gecenin ilerleyen saatlerine kadar eğlence devam eder. Daha sonra erkek evi müsaade ister ve kalkar. (K.K. 8, 14).

1.2. Kınacı Gitme

Karaözü bölgesinde, düğün boyunca sabaha karşı “Tan Davulu” çalmaya başlar. “Tan Davulu” düğünün başladığı günden itibaren başlayıp düğün bitene kadar sürer. Sabaha karşı gün doğmadan davul – zurna fasıl makamında çalmaya başlar. Sadece oğlan evinde yapılan bir gelenektir. Bu gelenek ile düğünün devam ettiği duyurulmaktadır (K.K. 1).

Kına gününde erkek evi “Tan Davulu” ile erkenden kalkar. Kahvaltı faslından sonra düğün kâhyasının eşi, kasabada bulunan eş, dost ve yakınları gezip, onlara yanında getirdiği parça kumaş, havlu, elbiselik kumaş gibi okuntu adı verilen eşyaları vererek kınaya davet eder. Yakın tarihte kına merasiminde yapılan bu uygulama artık yapılmamaktadır. Düğün başlamadan önce, yakın akraba, eş ve dostlara düğüne davet maksatlı okuntu (hediye) dağıtılmaktadır. Okuntu verilirken davet edilen kişi ile yakınlık derecesi göz önüne alınmaktadır (K.K. 1, 8, 12).

Erkek evinde düğün kâhyasının eşi, beline heybe (yün ip ile dokunmuş iki gözü bulunan torba) geçirip kınada misafirlere dağıtılacak çerezleri hazırlar. Gelin sinisi hazırlıkları başlar. Büyük bir sini içerisinde geline daha önce alınan hediyeler dizilir. Geline alınan hediyeler arasında kıyafetler, çeşitli renklerde eşarp, şal, makyaj malzemeleri, çorap, ayakkabı, terlik ve iç çamaşırı bulunur. Sinide konulan hediyelerin üzeri beyaz tül ile örtülür (K.K. 8, 12).

Gelin sinisi, düğün kâhyasının bekâr kızı tarafından taşınır. Eğer düğün kâhyasının kızı yoksa yine en yakın akrabalarından bekâr kız tercih edilir. Sini tutmak düğünde önemli görevlerden sayılmaktadır. Taşıyan kişi için iyi şans getirdiğine inanılmaktadır (K.K. 8, 12).

Erkek evinde toplanan kalabalık, davul - zurna eşliğinde gündüz kınası yakmak için kız evine coşku ve salavatlar getirerek hareket ederler. Kız evinde bulunan davetliler ise evin bahçe kapısını kapatıp oğlan evini sopalarla, çalılarla karşılarlar. Kız evi naz evi vurgusu yapılmaktadır. İki tarafın bayraktarları arasında sözlü atışmalar yapılır, anlaşma sağlanır ve bu şekilde kapılar açılır. Daha sonra birlikte halk oyunları oynanmaya başlanır (K.K. 6, 13).

Kadınlar gelin kızın başına kırmızı tül örtüp gelini avluya getirirler. Gelinin yüzünü kibleye çevirdikten sonra kına türküleri ile ağıtlar yakmaya başlarlar.

Gelin etrafında toplanan yaşça büyük kadınların aklına gelen dörtlüklerin doğaçlama bir biçimde söylendiği görülmüştür (K.K. 8). Kadınlar ara verdiklerinde davul zurna çalmaya başlar. Kadınlar tekrar devam ettiğinde davul zurna susar. Ortamda hüzünlü bir havanın hâkim olduğu ve gelin ile birlikte birçok insanın ağladığı gözlemlenebilir (K.K. 6, 12). Gelin ağlaması sonrasında kınacı kadınlar artık kınayı yakmaya başlarlar. Kına, erkek evinde hazırlanıp getirilmiştir. Kına yakma başladığında gelin elini açmaz ve altın ister. Kaynana, yanında hazır olarak getirdiği altını gelinin avuç içine bırakır. Gelinin avuç içine kına ile altın birlikte konulup mendil ile bağlanır. Daha sonra kınadan tekrar bir miktar daha alınır ve gelinin boynuna sürülür. Burada gelinin boynuna kına sürülmesinin geline bereket getireceği anlamı taşıdığı ifade edilmiştir (K.K. 8). Daha sonra erkek evinden gelen gelin sinisinin tülü açılır. Kınayı yöneten kadın, tek tek sinideki hediyeleri gelinin başı üstünde üç kez çevirir ve “Allah hayırlı mübarek eylesin” der. Orada bulunan tüm davetliler de hep bir ağızdan “ Allah hayırlı mübarek eylesin” derler (K.K. 2, 4).

Daha sonra alkışlar eşliğinde gelin, oradaki büyüklerinin elini öper ve halk oyunları oynar. Bu sırada düğün kâhyasının eşi, heybesinde bulunan çerezleri gelin ve etrafındaki insanların başına serper. Çerezlerin içine bir miktar metal para, arpa ve buğday konulur. Bu gelenek ile bolluk ve bereketin herkese nasip olması umulmaktadır. Bu esnada kız tarafının düğün kâhyasının eşi, oğlan evinden gelen bayrağa hediye takar. Bu geleneğe “Bayrak Yolu” adı verilmektedir. Hediyeler ise havlu, çorap ya da basma kumaştan oluşmaktadır. Bayrak Yolu bayrağa o anda sarılır ve bir müddet herkesin görmesi için bayrak üzerinde taşınır. Kız evinde tüm misafirlere çerezler ve meyve suları ikram edilir, halk oyunları oynanır, halaylar çekilir. Böylelikle gündüz kınası yakılmış olur. Sonra oğlan evi davul - zurna eşliğinde kız evinden müsaade isteyip ayrılır.

Erkek evinde kadınlar gece kınası için hazırlıklara başlar. Aynı günün gecesi tekrar kız evine kına yakmaya gidilir. Kına hazırlanır tepsiyeye süslenir ve sadece erkek evinin kadın misafirleri gece kınası yakmak için kız evine gider. Gelin kızı ortaya alıp yine kına türküleri ve ağıtlar eşliğinde kına yakılır. Gündüz kınasında sağ el ve boyuna kına sürüldüğü için bu sefer sol el ve ayaklarına kına sürerler. Eski zamanlarda bazı gelinlerin saçlarına da kına sürdüğü belirtilmektedir (K.K. 12). Gece kınasında kadınlar kendi aralarında oynayıp, eğlenirler. Kız evi, kınacı gelen misafirlere yemek ikramında bulunur.

Yörede gündüz ve gece kınası adı altında aynı gün iki uygulamadan bahsedilmektedir. Gündüz kınası, kadın ve erkek davetlilerin katıldığı bir merasim olurken, gece kınası sadece kadınlar arasında gerçekleşen bir eğlencedir (K.K. 6, 8, 12).

1.3. Çeyiz

Gelin çeyizi, babasının evinde düğünden bir hafta on gün önce bir odaya serilmektedir. Gündüz kınası bittikten sonra akşam erkek evinden düğün kâhyası, bayraktar, yaşı büyük birkaç akraba ve yazıcı kız evine çeyiz yazmak için gider. Kız evinde çeyiz odasına geçerler. Gelinin çeyiz sandığının üzerine kız evi yakınlarından bir erkek çocuk oturup bahşiş ister. Erkek evinden düğün kâhyası bahşiş verir ve böylece sandık açılır. Gelinin tüm çeyiz eşyaları fiyatları ile birlikte iki nüsha olarak yazılır. Yörede eski zamanlarda çeyiz olarak el emeği göz nuru oylar, işlenmiş çeyiz sandığı, yastık, yün yorgan, el örgüsü patikler, lifler, yazmalar, yün çoraplar, havlular, mendiller, terlikler ve iç çamaşırlar gibi malzemelerin

olduğu belirtilmiştir. Daha sonraları tekstil ürünlerinin yanında yatak odası takımı, mutfak eşyaları ve elektronik ev aletlerinin çeyiz içerisine dâhil edildiği ifade edilmiştir. Çeyizin yazıldığı kâğıt, şahitlere imzalatılıp bir nüsha kız evine, bir nüsha oğlan evine teslim edilir. Kız evi yemek, çay ve kahve ikramında bulunur. Kız evi çeyizi yazan kişiye çorap, havlu, basma kumaş gibi hediyeler vermektedir (K.K. 1, 12).

1.4. Gelin İndirme

Düğünün son günü yapılan uygulamadır. Artık gelin, babasının evinden ayrılıp eşiyle yaşayacağı eve gitmektedir. Sabah erken saatlerde oğlan evi mensubu bir kadın, yanına yaşça büyük tecrübeli yengeleri ve kızları alıp kız evine gider. Orada gelin başı hazırlarlar ve gelinin duvağını bağlarlar. Günümüzde ise gelin başı hazırlıklarını kuaförler yapmaktadır. Oğlan evinden birkaç kadın, geline eşlik ederek kuaföre birlikte gitmekte ve gelenek devam ettirilmektedir (K.K. 2).

Elde edilen bilgilere göre eski zamanlarda yörede gelin başı hazırlanırken gelinin başına fes konulup bu fesin kenarlarına poşu bağlanırdı. Poşular kırmızı ve yeşil renkte olup duvak ise baykuş ve tavus kuşunun renkli tüylerinden bir demet oluşturularak yapılırdı. Duvağın ön tarafına al (kırmızı) bir örtü örtülerek orta kısmına ise aydınlık bir gelecek niyetiyle ayna takılırdı. Kuş ve tüylerin kullanımı tarih boyunca Türk kültüründe sembolik anlamlar taşıdığı yönüyle önemlidir.

Gelin hazırlanması tamamlandıktan sonra kadınlar erkek evine geçerler (K.K. 2, 5). Erkek evi, gelin almaya gitmek için toplanıp, öğle saatlerinde davul-zurna eşliğinde coşkuyla ve salavat getirerek gelin almaya gider. Son kez bayraktarlar karşı karşıya atışmalarda bulunurlar. Bayraktarlar arasında anlaşma sağlandıktan sonra oyunlar oynanır, halaylar çekilir (K.K. 2, 5, 6).

Gelin, baba evinden ayrılırken hüznü bir hava hâkimdir. Gelin, büyüklerinin elini öper ve helalleşir. Geline, aile büyükleri görüşme esnasında harçlık verirler. Bu sırada gelinin çeyizleri de at arabalarına yüklenmektedir. Kız evinden küçük bir erkek çocuk, bir yastığı gizlice kaçıtır. Bu geleneğe “Yastık Kaçırma” adı verilmektedir. Çocuk, yastığı gizlice damada götürür ve bahşiş alır. Daha sonra geline, erkek kardeşi tarafından “Kardeş Kuşağı” ismini verdikleri kırmızı kuşak bağlanır. Bu kuşağa bekâret kuşağı adı verilmektedir. Erkek kardeşleri gelini ata bindirir. Eğer erkek kardeşi yoksa gelinin babası bu görevi yerine getirmektedir. Gelin ata binmeden kadınlar, gelinin kucağına oğlan bebek vermeye çalışırlar. Bu gelenek ile gelin ve damadın, tez vakitte erkek çocukları olması gayesi taşımaktadır. Gelinin kucağına verilen çocuğa da hediye ya da bahşiş verilir (K.K. 2, 5).

Düğünde gelinin bineceği ata önem verilmektedir. Bakımlı ve erkek cinsinden at tercih edilir. At sahibine de bazı hediyeler verilmektedir. At sahibine verilen hediyeler ata bağlanır. Gelin atı dışında başka atlar da bulunur ve bu atlara erkek evinden kadınlar binmektedir. Gelin atının yularını gelinin bir yakını tutarak yaya olarak eşlik eder. Erkek evi yakınları büyük bir coşku ve davul zurna eşliğinde erkek evine doğru hareket ederler. Eğer mesafe yakınsa köyde birkaç tur atılıp sonra erkek evine girilir (K.K. 1, 7).

Günümüz düğünlerinde gelin baba evinden atla değil, süslenen araç vasıtasıyla alınmaktadır. Gelin, bineceği aracın etrafında iyi şans ve uğur için üç kez gezdirildikten sonra araca bindirilir. Erkek evi yakınlarından genç bir bekâr kız, gelinin arkasında ayna tutmaktadır. Burada aynanın genç çiftin

hayatlarına aydınlık saçması umulmaktadır. Ayna tutan bekâr kızın, kendisine iyi şans ve uğur getireceğine inanılmaktadır (K.K. 2, 6).

Kaynak kişiler (K.K. 1, 12), Karaözü'nde eski zamanlarda yapılan düğünlerde gelinin hemen attan indirilmediğini ve "Yol Verme" adı verilen geleneğin uygulandığını belirtmektedirler. Bu uygulamaya göre bir erkek tarafından damat ve yakınları çağrılıp, geline hediyeler verilmektedir. Bunlar; tarla, ev, arsa, altın bilezik, altın yüzük, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar ile para gibi hediyelerden oluşmaktadır.

Günümüzde takı töreni adı verilen merasim, daha eski zamanlarda Karaözü'nde gelin attan indirilmeden önce gerçekleştiriliyordu. Verilen hediyelerin geline ait olduğu belirtilmiştir. Eski zamanda yapılan düğünlerde gelin, kardeşlerinin yardımıyla attan indirilip daha önce hazırlanmış kül olmuş köze bastırılmaktadır. Burada gelinin köz gibi evine yapışması ve evine bağlı olması umulmaktadır. Bolluk ve bereket niyetiyle gelin ve damadın başından aşağı buğday, arpa, metal para ve şeker saçılır. Orada bulunan kalabalık saçılanları uğur getirmesi için toplanır (K.K. 1).

Yörede bereket ve bolluk için gelin, eve girerken kapının eşiğinde testi kırmaktadır. Testinin içinde bozuk para, çerez, şekerler, arpa ve buğday konulur. Bekâr kişiler, kendilerine iyi şans getireceği inancıyla bu saçılanlardan toplamaktadır (K.K. 6, 8).

Gelin eve girerken büyük çorba kazanlarının başına getirilip üç kez kazanların etrafında gezdirilir. "Tatlı aş" adını verdikleri aşure kazanının kapağı geline açtırılır. Gelin, parmağını batırır ve siler. Ardından tatlı aşı pişiren kişiye bahşiş verir. Kapağı açılan tatlı aştan kız evine gönderilir. Gelinin kardeşleri evin içerisine kadar geline eşlik eder, içeride vedalaşıp ayrılırlar.

Gelin, oğlan evi yakınları ile birlikte kendisi için hazırlanmış odaya girer. Gelin yatağı, düğün kâhyasının karısı tarafından hazırlanır. Eğer erkek çocuğu yoksa erkek çocuğu olan, başı bozulmamış (boşanmamış) bir kadın yatakta yuvarlanır. Bu uygulamalar, gelinin erkek evladı olması için yapılmaktadır. Bu esnada güreş için düğün kâhyasının evinde hazırlıklarını sürdürmektedir (K.K. 1).

Tatlı aş, bütün misafirlere ikram edilir. Düğün evinde içtikleri çorbanın kaşığı bazı bekâr kimseler veya bekâr evladı olan anneler saklayıp geri vermemektedir. Bu harekette bekârlara şans getirmesi niyet edilir.

Yörede "Saçı Yolu" denilen bir uygulama bulunmaktaydı. Bu uygulama, düğünde görevli olan çavuş uşakları ve seymenlerin, davul zurna eşliğinde kendi evlerine gidip hediyelerini alıp erkek evine getirmesidir. Hediyeler; koyun, keçi, teke, oğlak, düve gibi hayvanlardan oluşmaktadır. Sırayla tüm seymenler ve çavuş uşakları bu şekilde düğün evine hediyelerini getirmektedir (K.K. 1, 7). Günümüzde bu uygulama yapılmamaktadır (K.K. 1, 8, 14).

1.5. Nikâh ve Gerdek

1926 yılında yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu ile evlilikte resmî nikâh zorunluluğu getirilmiştir. Bu kanunla evlenme yaşı 17 olarak belirlenmiştir. Yörede bu tarihten önce yapılan evliliklerde hoca veya köye gelmiş Alevi dedesi tarafından dini nikâh kıyılırdı (K.K. 12). Yörede resmî nikâh evliliğinin öncelikli olduğu ifade edilmektedir.

Medeni Kanun ile en yakın belediyeden resmî nikâh başvuruları yapılarak evlilikler düzenlenmektedir. Karaözü'nde düğünden önce resmi nikâh işlemleri yapılmış olmaktadır. Dinî nikâh işlemleri tercihen yapılmaktadır (K.K.1).

Gelin indirme sonrası gecenin ilerleyen saatlerinde gerdek vakti gelmiştir. Gelin odada yalnız bırakılıp damat beklenir. Seymenler, çavuş uşağı, sağdıç ve erkek yakınları eşliğinde damat getirilir. Tam odaya gireceği sırada bütün kalabalık sırtına vurmaya başlar (K.K. 1, 14).

Bir müddet sonra damat odadan çıkar ve çavuş uşakları havaya iki üç el ateş atarlar. Böylelikle gelinin kız olduğu herkese duyurulur. Damat çarşafa para atar. Atılan paralar, çarşafı toplayan kişiye verilir. Düğün kâhyasının karısı içeri girip çarşafı kontrol eder, bahşisi alır ve çarşafı kaynanaya gösterir. Kayınvalide ise yanına bir çavuş uşağı çağırır ve çarşafı kızın annesine gönderir. Kız anası çarşafı getiren çavuş uşağına bahşiş veya hediye verir. Daha sonra çarşaf tekrar oğlan evine gönderilir (K.K. 1, 8).

Düğünden bir gün sonra erkek evi, düğünde görev alan yakınlarına teşekkür niyetiyle yemek vermektedir. Gelin ve damat üç gün evden çıkmazlar. Düğün sonrası gelinin kendi ailesine ilk kez gitmesi, yine Anadolu'da birçok isim altında gerçekleşmektedir. Ağrı yöresinde düğün bitiminden yedi ya da on gün sonra gelin ve damadın kız tarafına gitmesine "ayak açma" denmektedir (Karataş, 2023, s.111). Erzincan ili Çadırkaya kasabasında gelin ve damat, düğünden on beş gün sonra gelinin ailesine ziyarete giderler, buna "ayak dönümü" ismi verilmiştir (Kartal, 2023, s. 29). Yedi Bucak Avşarları el öpmeye gitmeye "hısım yemeği" adı vermektedir. Karaözü'nde de gelin ve damadın el öpmeye gitmesine hısım yemeği adı verilmektedir (K.K. 8, 14).

C. KARAÖZÜ DÜĞÜNLERİNDE GÜREŞ GELENEĞİ

Güreş tarihteki en eski milli ve ata sporlarımızdan biridir. Kültürel mirasımız içerisinde sayılan yağlı güreşler, geleneksel uygulamaları ile Türk kültüründe ve Türk sporları arasında köklü ve önemli bir yere sahiptir. Eski dönemlerden itibaren Türk topluluklarına özgü en yaygın sporlardan biri olan "güreş" in tarihi, Türklerde M.Ö II. yüzyıla kadar gitmektedir (Yiğit, 2015, s. 182).

Eski Türklerin ölüm, doğum, evlenme ve sosyal yardım gibi tasa ve sevinç vesileleriyle düzenledikleri yarışmalarda güreş izine rastlanmaktadır. (Güven, 1992, s. 15). Güreşin ana karakterlerinden biri olan pehlivan, güreşin merkezinde yer alan önemli bir unsurdur. Türk bölgelerinde güreşçilere "pehlivan" denilmektedir. Farsçadan dilimize geçen "pehlivan" kelimesi; iri yarı, güçlü kimse anlamına gelmektedir.

İslamiyet'le birlikte Türklerin yiğitlik, kahramanlık ve cesaret kavramlarıyla örtüştüğü için zaman zaman "alp'lığın" yerini "pehlivanlık" kavramı almıştır. Manas Destanı'nda pehlivanlık kavramı şu şekilde geçmektedir: "...Pehlivanlar pehlivanı Koşay Han Manas'ın deri kispetini giyerek ihtiyar hali ile Yoloy-Han'la güreşir. Tanrı artık Koşay'a kuvvet vermiştir. Onun damarlarında Tanrının kuvveti dolaşmaya başlamıştır. Tuttuğu gibi Yoloy'u yere vuru ve yener". Yine aynı bölümde Manas, Kongur Bay'ı yenince er meydanında şöyle bağırır: "...Bana güç veren Tanrıdır. O, bana güç verdikçe, kim vuruşabilir?..." diye bağırır. Yine XV. yüzyıla ait olan Hacı Bektaş'ın Velâyet-nâme adlı eserinde "alp'in pehlivanlık" olduğu söylenmiştir. "...Uluların adına Ay doğmuş Alp dirler, bunlar Oğuz ata isimleridir

ve hem alp demek Oğuz dilince Pehlevân dimektür” (Güven, 1992, s. 6-7). Güreş, bütün Türk boylarında yapılan bir spordur. Osmanlı sınırları içerisinde yer alan birçok vilayette o dönemlerde güreş tekkeleri kurulmuştur. Güreş, her dönemde büyük şehirlerden en ücra köylere kadar yayılmıştır (Halıcı, 1980, s. 1-3).

Yörede bulunan katılımcılar, güreşin Karaözü’nde çok sevilen bir spor olduğunu ifade etmişlerdir. Karaözü doğumlu birçok pehlivanın yetiştiğini, bunlardan en ünlü olan pehlivanın isminin Duran Pehlivan olduğunu dile getirmişlerdir. Yörede tanınan pehlivanlar olarak; Duran Işık, Hamis Pehlivan, Halil Işık, Hüseyin Işık, Işık Hoca, Ali Erdoğan, Murtaza Avcı, Kadir Taşyürek, Tekmenli Tefik, Burhanlı İbrahim Balçık, Ahmet Koç ve Gambal Ahmet isimleri zikredilmektedir. Karaözü mahallesinden Işık ailesinin, yörede en çok pehlivan yetiştiren aile olduğu tespit edilmiştir. Düzenlenen güreşlere sadece Karaözü’nde yaşayan pehlivanlar değil, aynı zamanda Sarıoğlan, Sızır, Çayıralan, Boğazlıyan, Çukur (Özvatan), Toraman ve Şarkışla’dan katılan pehlivanların da olduğu kaynak kişiler tarafından ifade edilmektedir (K.K. 1, 7).

Geçmişte güreş müsabakaları Karaözü’nün Harman meydanında yapılmaktaydı. Eski dönemlerde düğün merasimlerinde düzenlenen güreş müsabakalarına başlamadan önce mahallenin öncü ve eski güreşçilerinden bir heyet seçilmektedir. Seçilen heyet güreş müsabakasını yönetmektedir. Düğün sahibi, güreş başlamadan önce kazanan pehlivanlara vereceği hediyeleri açıklamakta ve bu heyet tarafından yazılmaktadır. Hediyeler; koyun, kuzu, inek, at gibi hayvanlardan ya da havlu, çorap, kumaş gibi malzemelerden oluşmaktadır. Tüm hediyeler güreş başlamadan orada hazır edilmektedir. Güreşçilere düğün sahibi bir hafta öncesinden okuntu göndermiştir ve düğün tarihinde yapılması için güreş sözünü almıştır. Bazı düğünlerde güreş müsabakası, damat, köyün gençleri ya da civar köylerden gelen pehlivanlar tarafından gerçekleştirilirdi (K.K. 1). Güreş müsabakalarına geçmiş dönemlerde *deri güreş* ya da bugün kullanılan şekliyle *karakucak güreş* adı verildiği kaynak kişiler tarafından belirtilmektedir.

Gelin indirme sonrası tatlı aş adı verilen aşureyi yer ve gelin içeri alınır. Daha sonra güreş müsabakası için tüm davetliler Harman meydanına geçerler. Güreş, gündüz saatlerinde ve gerdek öncesi yapılmaktaydı. Harman meydanında damat ve sağdıç için özel çadır hazırlanır ve onların oradan seyretmeleri sağlanır. Gelin ise evde kalmakta, yanında kız arkadaşları, akrabaları ve yengeleri bulunmaktadır (K.K. 1).

Çavuş uşağı ve seymenler, Kızılırmak kenarında pehlivanların hazırlanmasına yardım ederler. Pehlivanlar, vücudun kolay kavranmasını engellemek amacıyla önce sağ el ile sol omuza, göğsüne, kol ve kispete yağ sürerler. Daha sonra sol el ile sağ omuza yağ sürmektedirler (K.K. 1). Çavuş uşağı ve seymenler, pehlivanların sırtlarına yağ sürmelerine yardım edip onlar için özel hazırlanmış kıyafetleri giydirebilirler. Peşkir (havlular), pehlivanların omuzlarına atılır. Daha sonra pehlivanlara paltolar giydirilir. Tüm hazırlıkları biten pehlivanlar, Harman meydanına doğru davul - zurna eşliğinde girerler. Pehlivanlar, ilk olarak heyetin önünde dizilirler ve isimlerini yazdırırlar. Heyet önünde pehlivanlar arasında eşleşme yapılır. Tüm işlemler bittikten sonra pehlivanlar, salavatlar eşliğinde güreşe başlar (K.K. 1, 12).

Karaözü ozanı olarak bilinen Âşık Işık'ın kendi yazdığı salavatlar güreş meydanında en çok okunan salavatlar olarak bilinmektedir. Bu salavatlar şöyledir:

“Alacağınız bir kuzu,
İçinizde vardır sızı,
Âşık Işık çalar sazı,
Verelim peygambere salavat,
Salli Ala Seyyidina Muhammed.

Seyreylesin millet,
Yükselsin adalet,
Yaşasın cumhuriyet,
Âşık Işık der ki,
Verelim peygambere salavat,
Salli Ala Seyyidina Muhammed” (Özerdem,1994, s. 112).

“Dinleyin ağalar meydan kuruldu,
Çalgılar çalındı davul vuruldu,
Perdahlar verildi meydan yarıldı,
Gören canlar size desin maşallah.

Dostumuz der maşallah,
Düşmanın gözü değmez inşallah,
Âşık Işık der ki yardım eylesin Allah,
Verelim peygambere salavat,
Salli Alâ Seyyidinâ Muhammed” (Özerdem, 1998, s. 19).

Güreş bitiminde yenen ve yenilen güreşçi kol kola girerek tüm davetlilerin önünden geçer ve bahşiş toplarlar. En son damat ve sağdıçtan bahşişlerini alarak töreni bitirirler.

Güreş müsabakası sonrası damat ve sağdıç tekrar düğün kâhyasının evine giderler. Burada yakın akraba, eş dost, seymen ve çavuş uşakları ile birlikte akşam yemeği yenilir. Vakit ilerledikten sonra damat, yumruklar altında gerdek için gelin odasına getirilmektedir (K.K. 1, 12).

Sonuç

Karaözü'nde yaşayanların geçmişinin Basak köyü Hacım Sultan Ocağı'na mensup olduğu ve daha sonra Hacı Bektaş Veli'nin Çelebiler koluna bağlandığı araştırma neticesinde ortaya konulmuştur. Alevi dedelerin, Hz. Peygamber soyundan geldiği kabul edilmektedir. Bu nedenle dedeler sayıca az bulunmaktadır. Aleviler, en yakın cemevinden veya ocaklardan gelen dedeler vasıtasıyla dinî ve sosyal hayatlarına yön vermektedirler. Karaözü yöresinde dedeler ile irtibatın 1956 yıllarında kopmuş olması kaynaklı yörede Alevi erkânları izlerine az rastlanmaktadır (K.K. 1, 12).

Yörede evlilik uygulamalarında kimilerinin geleneksel yöntemlere başvurduğu tespit edilmiştir. Şehirlerde yaşayıp Karaözü'nde ev imkânı olan bazı ailelerin düğün merasimleri için Karaözü'yü tercih ettikleri ve yörede kına töreni, düğün, bayrak kaçırma, düğün yemekleri, etli yahni, tatlı aş, davul- zurna eşliğinde halk oyunları gibi geleneksel yöntemlere başvurarak kültürlerini yaşatma çabaları tespitlerimiz arasındadır. Bu sayede Karaözü Alevi kültürünün yeniden canlandırıldığı, aynı zamanda özünü de muhafaza ederek kendine has kültürünü devam ettirme yolunda ilerlediğini söylemek mümkündür.

Karaözü'nde düğünler, sosyal yardımlaşmanın ve dayanışmanın sergilendiği en güzel pratikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm yöre merasimlerinde mutlaka yemek ikramı bulunmaktadır. Düğünle bayrak kaldırma merasimi ile başlaması oldukça önemlidir. Bayrak, bağımsızlığın sembolü olarak düşünüldüğünde, yeni kurulan ailenin bağımsızlığının ilan edilmesi şeklinde de yorumlanabilir.

Türk kültüründe kına gecesi ritüeli, geçiş dönemlerinden biri olan evlilik törenlerinin bir parçasıdır. Gelin, ritüelin odağındadır. Kadın kimliğinin dönüşümü bakımından ilgi çekici bir folklor olayıdır. Karaözü yöresinde de gündüz kınası ve gece kınası merasimleri ile bu geleneğin devamı gözlemlenmiştir.

Gelin indirme sırasında gelinin henüz eşiği geçmeden yani eve girmeden önce yapılan uygulamalarda bolluk ve bereket niyetiyle çerez ve bozuk para saçılmaktadır. Türk dünyasında karşımıza çıkan bu uygulamada, Türk kültüründe bu çerezler "saçı" ismiyle anılmaktadır. Saçı inancı ise kansız kurban olarak bilinmektedir. Burada saç uygulaması ile gelinin eve kabulü ve soyun sürmesi isteği ilişkilendirilebilir.

Karaözü'nde geçmiş tarihlerde düğünlerin vazgeçilmez unsurlarından biri olan güreş müsabakaları ile yörede yetişmiş, adını duyurmuş pehlivanların varlığı tespit edilmiştir. Karaözü'nün kültürel zenginliğine örnek olan evlenme törenlerinde uygulanan güreş müsabakalarının günümüzde yapılmadığı belirlenmiştir. Ancak, geleneğin 1930'lu yıllara kadar devam ettiğini, 1950'li yıllarda ise ata sporu adı altında takım oluşturularak varlığından söz edildiğini belirtmek gerekir.

Geleneğin yeniden canlanması için ilçe belediyesi tarafından güreş müsabakaları düzenlenerek bölgenin kültürel miras zenginliğinin ortaya konulması ve canlanması sağlanabilir.

Etik Kurul İzni

Bu çalışma için etik kurul izni Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Kurulu'nun 28/05/2024 tarih ve 215 numaralı kararı ile alınmıştır.

Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynakça

- Atar, F. (2007). "Nikâh". T.D.V İslâm Ansiklopedisi, Cilt: 33,, s.112-117. *TDV Yayınları*.
- Aydoğan, K. (2015). Fazıl Say Karaözü'nde. *Merdiven Reklam Tanıtım Yayın*.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*, 4. Edition, *Oxford University Press*.
- Cihan, C. (2021). Türk Kam (şaman) ve kadın başlıklarında kuş tüyünün kullanılması. *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (31), 104-118.
- Coşkun, R., Altunışık, R., & Yıldırım, E. (2007). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı. *Sakarya yayıncılık*.
- Genç, R. (2009). Türk inanışları ile milli geleneklerinde renkler ve sarı kırmızı yeşil. *Kültür Merkezi*.
- Güven, Ö. (1992). Türklerde spor kültürü. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Güzel, Ö. (2021). Anadolu halk kültüründe inanış ve ritüeller. *Nobel Yayınları*.
- Halıcı, F. (1980). Atlı cirit oyunları, *Milli Kültür Yayınları Dergisi*, s. 1-3.
- İnan, A. (1998) Makaleler ve incelemeler 1. Cilt. *Türk Tarih Kurumu*.
- Kahraman, A. (1989). Cumhuriyete kadar Türk güreşi, C. I, *Kültür Bakanlığı Yayınları*.
- Karaözü Hakkında, (2024, 30 Temmuz). *Karaözü*.
<https://karaozum.blogspot.com/2015/04/hakkmzda.html>
- Karataş, E. M. (2023). Ağrı'da düğün gelenekleri (yayımlanmamış yüksek lisans tezi) *Karabük Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı*.
- Opdenakker, R. (2006). Advantages and disadvantages of four interview techniques in qualitative research. *Qualitative Social Research*, 7, Article 11.
- Ögel, B. (1995). Türk mitolojisi-I. *Türk Tarih Kurumu Yayınları*.
- Ölmez, F. (2012). Meyve ve Türk sanatları bağlamında elma, *ART-E Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, Kasım-Aralık, 10.
- Özerdem, A. (1994). Tarihi, kültürü, folkloruyla Karaözü. *Cem Matbaacılık*.
- Özerdem, A. (2012). Şecere, Karaözü nüfusuna kayıtlı olanların soy kütüğü. *Çizgi Tanıtım Matbaacılık*.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2011). *Qualitative interviewing: the art of hearing data*. Sage.
- Tatar, V. (2019). KurrahaZZi-karahazzi (Karaözü) Şahrüh'un gizleri. *Karina Yayınevi*.
- Yıldız, H. (2012). Şah İbrahim Veli ocağı'nın Amasya yöresindeki izdüşümleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (63), 127-138.
- Yiğit, A. (2015). Osmanlı padişahlarının ihsanına mazhar huzur güreşleri. *Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları Uluslararası Sempozyum Bildirileri Kitabı*, Bişkek.
- Yörükan, Y. Z. (1998). Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar. *T.C. Kültür Bakanlığı*.

EK 1. Sözlü Kaynaklar

- K.K.1 Ahmet Özerdem, 1940 doğumlu okur –yazar, emeli öğretmen, Karaözü.
K.K.2 Ayhan ARGÜDER, 86 yaşında, okur yazar, ev hanımı, Karaözü
K.K.3 Aydın YILMAZ, 34 yaşında, okur yazar, işçi, Karaözü
K.K.4 Ayhatun ÖZEL, 70 yaşında, okur yazar, ev hanımı, Karaözü
K.K.5 Döne YILMAZ, 78 yaşında okuma yazma yok, ev hanımı, karaözü
K.K.6 Huriye KILIÇ, 83 yaşında, okuma yazma yok, ev hanımı, Karaözü
K.K.7 İbrahim Ede YILMAZ 53 yaşında, okur yazar, işçi, Karaözü
K.K.8 Neziha YILMAZ, 62 yaşında, okur yazar, ev hanımı(Keyfeni) Karaözü
K.K.9 Ozan KILIÇ 34 yaşında, okur yazar, esnaf, Kayseri
K.K.10 Remzi KILIÇ, 61 yaşında, okur yazar, memur, Kayseri
K.K.11 Ruhi DEMİRCİ, 65 yaşında, okur yazar, işçi emeklisi, Karaözü
K.K.12 Sevim YILMAZ, 86 yaşında, okur yazar, ev hanımı, karaözü
K.K.13 Tülay ÇÖPÜR, 66 yaşında, okur yazar ev hanımı, İğdeli
K.K.14 Vedat YILMAZ, 63 yaşında, okur yazar, memur emeklisi, Karaözü

